

Kunnskapsdepartementet - KD

Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Vår referanse: 19/01557-15
Arkivkode: A00
Saksbehandler: Thea Forsberg,
Deres referanse:
Dato: 22.09.2019

KS' høringsvar: NOU 2019:12 Lærekraftig utvikling. Livslang læring for omstilling og konkurranseevne

KS takker for muligheten til å svare på høring *NOU 2019:12 Lærekraftig utvikling. Livslang læring for omstilling og konkurranseevne*. KS deler utvalgets vurdering av hvilke mål foreslåtte tiltak skal bidra til å nå og mener opplæringstilbud som treffer arbeidslivets behov framover, må være utgangspunkt for den kommende kompetansereformen. KS vil se Etter- og videreutdanningsutvalgets forslag i sammenheng med Livsoppholdsutvalget som leverte sin rapport i desember 2018, Kompetansebehovsutvalget to foreliggende rapporter, og arbeidet i Sysselsettingsutvalget.

KS' høringsvar tar utgangspunkt i følgende prinsipper, vedtatt i KS' Hovedstyre 20.09.2019:

- Det er behov for økt prioritering av statlige midler og bærekraftig finansiering, for å sikre at samfunnet imøtekommer behovet for livslang læring.
- Styrkede ressurser og virkemidler til etter- og videreutdanningstilbud må komme alle deler av arbeidslivet, og alle utdanningsnivå, til gode.
- Det er behov for finansieringsmodeller og tiltak som gjør etter- og videreutdanningstilbud på alle nivå mer fleksible og mer tilgjengelige for voksne i- og utenfor arbeidslivet.
- Det er avgjørende at fylkeskommunene får nødvendig handlingsrom og ressurser til å identifisere og samordne kompetansebehov i regionene.
- Det er behov for å tilpasse låneordninger til voksne i utdanning/opplæring for å lykkes med tiltak som fordeler ansvaret for kompetanseinvesteringer mellom individ, arbeidsliv og samfunn.
- Det må iverksettes sterkere virkemidler for å øke samarbeidet mellom tilbydere av utdanning/opplæring og arbeidslivet.
- Det må være et felles ansvar for partene i arbeidslivet og regjeringen å bidra til økt eller ny kompetanse. Det er sentralt at alle partene bidrar til å endre virkemiddelbruken, slik at kompetansetiltak blir et prioritert virkemiddel for å unngå frafall og fremme inkludering i arbeidslivet.
- Utdanningstilbud må være tilgjengelig i hele landet.

Kommunesektorens behov for etter- og videreutdanning

Kommunesektoren har mange roller i kompetansopolitikken. Kommuner og fylkeskommuner spiller en viktig rolle for utvikling av det lokale næringslivet og samspillet mellom offentlig og privat sektor. Fylkeskommunene vil få en nøkkelrolle framover som ansvarlig for å utvikle regionale kompetansestrategier, som koordinator og pådriver for lokal kompetanseutvikling, som tilbydere av

utdanning, og som eiere og forvaltere av fagskoler. I den nye IA-avtalen blir relevant kompetanse ansett som virkemiddel for å hindre frafall i arbeidslivet, og som arbeidsgivere og tjenestetilbydere er kommuner og fylkeskommuner ansvarlig for å rekruttere, utvikle og beholde medarbeidere med relevant kompetanse for å kunne levere gode tjenester til sine innbyggere.

Kommunesektoren opplever stadige økte kompetansekrav fra statlige myndigheter og økende forventninger fra innbyggerne. Mange steder er rekrutteringsgrunnlaget begrenset, og sektoren er avhengig av kontinuerlig utvikling og mobilisering av ansattes kompetanse. Dette bekreftes i [Kommunesektorens arbeidsgivermonitor](#) hvor kommuner og fylkeskommuner oppgir at det er mest aktuelt å dekke kompetansebehov ved å utvikle og å ta i bruk kompetansen til dagens ansatte.

I kommunesektorens arbeidsgivermonitor oppgir seks av ti kommuner og fylkeskommuner at de i stor grad har behov for spesifikke fagkompetanser. 41 prosent oppgir et stort behov for tverrfaglige kompetanser (på tvers av fag- og tjenesteområder). I kommunesektoren er det stort behov for å styrke medarbeideres innovasjonskompetanse, grunnleggende digitale ferdigheter og evne til læring og omstilling. I fjor gjennomførte Ipsos en [undersøkelse](#) på oppdrag fra KS blant landets kommunalsjefer for helse og omsorg. Her kommer det fram at over fire av fem kommunalsjefer opplever at deres medarbeidere mangler relevant og nødvendig digital kompetanse. Samtidig oppgir nærmere seks av ti at ny teknologi/digitalisering har ført til vesentlige endringer i arbeidsoppgavene til ansatte innen helse- og omsorg.

Samfunnsøkonomisk analyse (SØA) gjennomførte nylig en [undersøkelse](#) for KS om finansiering av etter- og videreutdanning i kommunesektoren. Undersøkelsen viser at de største barrierene for å investere i kompetanseheving er tidsbruken til etter- og videreutdanning og de direkte kostnadene. De indirekte kostnadene knyttet til å sette av tid til deltakelse i EVU går ut over den løpende driften av kommunale tjenester. Tilsettingen av vikarer er kostnadskrevende, både i form av lønn og at det kan være vanskelig å rekruttere kvalifiserte vikarer. Rapporten viser at det er særlig avstand mellom kompetansebehov og dagens kompetanse blant ansatte i helse- og omsorgssektoren.

KS' vurdering av forslag med særlig relevans for kommunesektoren

Under følger KS' vurdering av de tiltakene som er vurdert som mest sentrale for kommuner og fylkeskommuner. Tiltakene er organisert etter nummereringen av forslag i høringsnotatet.

Tiltak som utvalget anbefaler testet ut i mindre skala

1. Utvidet rett til videregående opplæring

KS' vurdering:

- KS støtter forslaget og forutsetter at iverksatte tiltak er åpne- og relevante for kommunal sektor.
- Det må gjennomføres mer nøyaktige beregninger av de økonomiske konsekvensene for fylkeskommunene når rammene for et eventuelt forsøk blir klarere.
- Utprøving av tiltaket må ses i sammenheng med forslag i rapporten som vil foreligge fra Lied-utvalget.

3. Prøveordning med tilskudd til studieavgift og livsopphold under utdanning og opplæring

KS' vurdering:

- KS støtter forslaget. En eventuell forsøksordning med lønnsrefusjon må innrettes slik at også kommunale arbeidsgivere kan søke tilskudd.

- Undersøkelsen fra Samfunnsøkonomisk analyse om finansiering av etter- og videreutdanning i kommunesektoren viser at det spesielt er tidsbruken til EVU og de direkte kostnadene (85 prosent og 75 prosent) som representerer de store utfordringene for kommuner og fylkeskommuner.

4. Dagpengemottakere med utdatert fagbrev som trenger ny videregående opplæring

KS' vurdering:

- KS støtter utprøving av tiltak som gjør grunn- og videregående opplæring mer fleksibel og mer tilgjengelige for voksne, for å sikre en mer stabil og varig tilknytning til arbeidslivet.
- En modell man bør se til er Menn i helse, som har oppnådd gode resultater. Dette er et komprimert utdanningsløp frem mot fagbrev som helsefagarbeider med ytelser fra NAV
- Igangsetting av tiltaket vil kreve et system for vurdering av hva som kvalifiserer som «utdatert fagbrev». Dersom dette ansvaret legges til NAV-kontorene, vil dette få økonomiske og administrative konsekvenser. I tillegg vil tiltaket kreve økt samhandling med skolemyndighetene på fylkesnivå og bruker. I den grad dette involverer den kommunale delen av NAV er det viktig at det gjøres mer nøyaktige kostnadsberegninger før iverksetting av tiltak.

Tiltak som utvalget anbefaler iverksatt umiddelbart

5. Program for arbeidslivsdrevet kompetansebygging

KS' vurdering:

- KS støtter forslag om å iverksette sterkere virkemidler for å øke samarbeidet mellom tilbydere av utdanning/opplæring og arbeidslivet. Det må være en forutsetning at alle deler av programmet vil være åpne- og relevante for kommunal sektor og ivaretar kommunal sektors behov for kompetanseutvikling.
- Fylkeskommunene må få handlingsrom til å kunne iverksette regionale tiltak for å øke samarbeidet mellom regionale utviklingsaktører på etter- og videreutdanningsområdet og det regionale arbeidslivet.
- Forprosjektmidler til kartlegging av kompetansebehov (fase 1) vil være svært relevant for mindre kommuner som har manglende ressurser til dette og bør ikke være forbeholdt små og mellomstore bedrifter. I Samfunnsøkonomisk analyse sin rapport om finansiering av etter- og videreutdanning i kommunesektoren, kommer det fram at hele 30 prosent av kommunene mener det er vanskelig å identifisere kompetansebehov, og at dette er en barriere for å investere i EVU.
- KS støtter forslaget om å finansiere deler av opplæringen gjennom deltakeravgift.

7. Fjerne 30-poengregelen i fagskolene

KS' vurdering:

- Etter det vi er kjent med er det uklare knyttet til fleksibiliteten ved dagens regelverk. Dersom det innen dagens regelverk ikke finnes et reelt handlingsrom til å opprette tilbud under 30 poeng for å kvalifisere til offentlige tilskuddsmidler, støtter KS forslaget.
- Ved eventuell iverksetting av tiltak må man høste erfaringer fra forsøk som nå er i gang i forbindelse med bransjeprogram om kompetanse i helse og omsorg. Her har man gitt støtte til tre modulbaserte fagskoletilbud (Østfold, Hordaland og Haugalandet).

8. Fagskoler kan søke om selvakkrediteringsrett

KS' vurdering:

- KS støtter forslaget. Dette er en naturlig videreføring av dagens mulighet for fagområdeakkreditering og vil øke mulighetene for å imøtekomme arbeidslivets kompetansebehov.
- Det må iverksettes tiltak for å sikre kvalitet. Akkrediterte fagskoler vektlegger innsats for å synliggjøre at de har systemer som sikrer kvalitet i utdanningene de etablerer.

9. Resultatbasert tilskudd til fagskolene bør gis til de enkelte fagskolene i stedet for til fylkeskommunene

KS' vurdering:

- KS støtter ikke forslaget da en ordning hvor resultatbasert tilskudd overføres direkte til fagskolene medfører mindre mulighet til å forvalte fagskoleutdanninger i tråd med regionale kompetansebehov.
- Dersom det resultatbaserte tilskuddet gis tilbake til fagskolene vil dette få konsekvenser der man har valgt en felles overbygging for fagskolene i et fylke, med felles rektor og administrasjon.

14. Opptak til enkeltemner i høyere utdanning uten å ha dokumentert studiekompetanse

KS' vurdering:

- KS støtter at bortfall av realkompetansevurdering begrenses til å gjelde for enkeltemner hvor det er ledige plasser etter at de med studiekompetanse har fått innvilget plass.
- Det er behov for tiltak som treffer alle utdanningsnivå. I kommuner og fylkeskommuner utføres omtrent halvparten av årsverkene i stillinger med krav om høyere utdanning (eksklusive ledere) og en fjerdedel av fagarbeidere. I tillegg jobber 20 prosent i stillinger uten krav til formell kompetanse.
- Forslaget vil kreve endret regelverk for opptakskrav til høyere utdanning.

15. Gi eksamensrett for betalende studenter uten studiekompetanse i høyere utdanning

KS' vurdering:

- KS støtter forslaget. Dette vil føre til en dreining mot at man vektlegger sluttkompetanse ved endt studie og ikke kompetansenivå før opptak. Kommunesektoren har en høy andel ansatte uten formell kompetanse. Samtidig har man de siste ti årene sett en kraftig økning i andelen ansatte med krav om høyere utdanning, som går på bekostning av andelen faglærte. Særlig innen oppvekst og helse og omsorg er det strenge formell kompetansekrav i kommunal sektor som er viktig for å levere tjenester av høy kvalitet.
- Tiltaket vil åpne for at flere kan kvalifisere seg til stillinger med krav til formell kompetanse. Forslaget vil kreve endret regelverk for opptakskrav til høyere utdanning.
- Tiltaket må ses i sammenheng med forslag om støtte til studieavgift og krav om avlagt eksamen ved utbetaling. Dersom tiltak om støtte til studieavgift skal treffe individer uten studiekompetanse må man åpne for å gi disse eksamensrett.

16. Studiestøtte hele livet

KS' vurdering:

- KS er enig i prinsippet om behovet for å tilpasse låneordninger til voksne i utdanning/opplæring for å lykkes med tiltak som fordeler ansvaret for kompetanseinvesteringer mellom individ, arbeidsliv og samfunn. KS tar ikke stilling til de konkrete forslagene om endringer.

17. Utdanning med dagpenger

KS' vurdering:

- KS støtter forslaget. Det vil være nødvendig å definere hva som vil være «hensiktsmessig utdanning» for den enkelte dersom målet er å dekke et behov i markedet og bidra til økt arbeidsinkludering. Tiltaket må ses i sammenheng med anbefalinger i Kompetansebehovsutvalget.
- Tiltaket, og særlig forslag om utvidet konjunkturbasert modell, vil ha økonomiske og administrative konsekvenser for NAV-kontorene. I den grad dette involverer den kommunale delen av NAV er det viktig at det gjøres mer nøyaktige beregninger før iverksetting av tiltak.
- KS støtter forslag om begrenset utdanningsintensitet på inntil ti studiepoeng hvert halvår for å unngå misbruk av ordningen ved at noen melder seg ledig med den hensikt å få gratis utdanning.

18. Utdanning med sykepenger

KS' vurdering:

- KS støtter forslaget og vurderingen av at det kan være sammenhenger mellom mangel på kompetanse og mestring, og fravær og frafall fra arbeidslivet. Virkemiddelapparatet må endres i tråd med dette.
- Det må være et felles ansvar for partene i arbeidslivet og regjeringen å bidra til økt eller ny kompetanse. Det er sentralt at alle partene bidrar til å endre virkemiddelbruken, slik at kompetansetiltak blir et prioritert virkemiddel for å unngå frafall og fremme inkludering i arbeidslivet.
- Tiltaket må vurderes i lys av forsøk igangsatt gjennom den nye IA-avtalen med utvidet bruk av kompetansetiltak i regi av myndighetene.
- Tiltak bør også gjelde ansatte i store virksomheter (som en kommune), som gjennom kompetansetiltak kan få annet arbeid i kommunen, men hvor opplæringsbehovet strekker seg utover hva arbeidsgiver har plikt til å gi. Dersom hele kommunene blir sett på som én virksomhet, vil dette være utfordrende med tanke på tilretteleggingsplikten og NAVs forventninger til hva kommunene kan og skal gjøre.
- Tiltaket vil ha økonomiske og administrative konsekvenser for NAV-kontorene. I den grad dette involverer den kommunale delen av NAV er det viktig at det gjøres mer nøyaktige beregninger før iverksetting av tiltak.

19. Øke støtten til fylkeskommunenes arbeid med mobilisering og koordinering

KS' vurdering:

- Det er avgjørende at systemet for etter- og videreutdanning rigges og finansieres på en måte som gjør at fylkeskommunene får nødvendig og handlingsrom og ressurser til å identifisere og samordne kompetansebehov i regionene.
- KS bemerker at utvalget i liten grad, utover dette forslaget, har vektlagt tiltak for å støtte opp under fylkeskommunenes ansvar for regional kompetanseutvikling.

Med vennlig hilsen

Lasse Hansen
Administrerende direktør

Tor Arne Gangsø
Områdedirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk.